

1981. SEP. 7

244

Büszkélkedéseink

Csepelen mostanság nagy a jókedv, *büszkén sétálgatnak az utcán az emberek.* Lehet, korai még az öröm, de a kerület labdarúgócsapata egyelőre *listavezető* az NB I-ben. Hasonló jó érzés töltheti el a győrieket is, hiszen a Rába ETO a második. De nem kell talán végigsorolnom a bajnoki tabellát ahhoz, hogy igazoljam: *igenis szerepe van a futballnak, a hét végi eredménynek az emberek mindennapi közérzetében.* Felhozható az ellenpélda is: Szegeden, Debrecenben nyilván sokakat bosszant, elkedvetlenít a csapat gyenge szereplése, amit esetleg még *szégyellnek is.*

S nemcsak a közérzetről van szó. Több vállalatnál esküsznek rá, hogy a futballcsapat eredményessége a hét eleji munkára is *érzékeltető* hatással van. Pozitív és negatív irányban egyaránt.

Persze nem mindenkit érdekel a futball. De ahhoz elég sokakat, hogy *téma legyen* az eredmény, s másokra is átragadjon az általa okozott hangulat.

Az élet-körülmények tabellája

Nemrégiben egy értekezleten feltűnt, hogy egyik városunk tanácselnöke a szokottnál is nagyobb hévvel hajol a jegyzetfüzete fölé. Meglestem, mit írogat. Kiderült, hogy a focicsapat hátralevő mérkőzéseinek esélyeit számolgatja, s a bajnoki tabella sorrendjét próbálja kitöztetni.

Az értekezleten mellesleg a *városszépítést szolgáló társadalmi munkaakciókról* volt szó. De hát kit érdekel az, amikor a csapat...

Ez az eset is arra figyelmeztetett, hogy el kéne medítálni azon: *nincs-e valami torzulás, elfogadhatatlan arányeltolódás az értékrendünkben?*

A kérdés felidéz néhány korábbi beszélgetést. Arról faggatóztam: *mire büszkék* ma az emberek egyik-másik városunkban, mi fűti leginkább jó értelemben vett lokálpatriotizmusukat?

A válaszok meglehetősen *elgondolkodtatóak.* Szerepelnek közöttük híres elszármazottak, tudósok, közéleti emberek, akik a város szülöttei, s akiket az „öslakosság” büszkén vall magának. Meglepően nagy arányt képviselnek a *büszkeség* alanyai között a kiemelkedő sportteljesítményt nyújtók, s persze a labdarúgócsapat.

Ami önmagában nem baj. Feltéve, ha nemcsak arra vagyunk büszkék, ami tőlünk — azon túl, hogy történetesen éppen abban a városban lakunk — gyakorlatilag *teljesen független.* Vagyis aminél *nem rajtunk múlik* a bukás vagy a dicsőség.

Nem mellékes kérdés, hogy *szűkebb lakókörnyezetünkben mire vagyunk büszkék és miért szégyenkezünk.* En valahogy fontosabbnak tartom egy város életében például a lakások, a bölcsődei

és óvodai helyek számának alakulását, mint a labdarúgócsapat eredményeit. Tö-lém nyugodtan kieshet a város csapata az NB I-ből, ha a tanács ki tudja elégíteni az alapvető ellátási igényeket. Akkor az ottlakóknak *mégis van okuk* a büszkeségre. Mert ha az NB I-ben nem is, az *életkörülmények tabelláján az élvezőnyben vannak.*

A tizenegy futballista teljesítményét a város lakossága *legfeljebb csak lelkes szurkolásával* segítheti. Óvodát és bölcsődét viszont *közös összefogással, társadalmi munkában* is lehet építeni, s ez vonatkozik például az utak rendbehozatalára, a parkosításra, a facsemeteültetésre. Vagyis mindarra, amire valóban joggal lehetnének büszkék.

De nem azok igazán.

Vajon miért?

A kérdés megválaszolása a *lakóhelyi közélet alapvető gondolataihoz* vezet el bennünket. Például ahhoz, hogy az emberek mennyire tájékozottak környezetük legfontosabb kérdéseiről, ismerik-e egyáltalán a tanács gondjait, elképzeléseit?

Nem hiszem, hogy *csak az állampolgárok felelősek* azért, ha egy-egy körzetben csapnivaló a közösségi szellem, az emberek csak a saját gondjukkal-bajjukkal törődnek, nemigen tekintgetnek tovább kerítésüknél. A legtöbb az adott terület társadalmi aktíváin, a tanács-tágon és néhány vérbeli közéleti emberen — és természetesen a tanács apparátusán is — múlik. *Ha ők mozgósítják és értelmes célok szolgálatába állítják a lakosság öntevékenységét, az sokra képes.* Ha a lakosság látja munkája értelmét, ha ismeri a tanács gondjait, szándékait, s a tanács is méltányolja és megbecsüli a lakosság keze munkájának eredményeit — egy csapásra minden könnyebben megy. *Sokkal könnyebben.*

A nagy számok törvénye alapján egy város, kerület lakói *alapvetően aligha különböznek egy másiktól.*

A futballcsapat minősít?

Hogyan lehet mégis, hogy az egyik lakóhelyi közösséget sok millió forint értékű társadalmi munkára lehet rávenni, míg a másik önerőből semmit nem vállal, mindezt a tanács ajtaján kopogtat.

Nem akarok litániákat zengeni a *közösségi élet emberformáló hatásáról.* De az aligha kétséges, hogy egészen más a légkör egy olyan lakóközösségben, ahol az egymás, a közösség iránt érzett *felelősség* önzetlen tettekre serkenti a lakók apraját-nagyját. Akik számára a várost nemcsak a futballcsapat jelenti — és *minősíti.*

A büszkeség, a lokálpatriotizmus jogos táptalaja lehet például, ha egy-egy falu, város a lakók összefogásával megoldja az óvodai ellátás gondját. S nemcsak azok vesznek részt ebben a

munkában, akiket a téma gyermekeik révén közvetlenül érint...

Sok olyan sajátos vonása — büszkélkedni- vagy szégyenkezni- — lehet egy-egy településnek, amiért vagy ami ellen a lakó is tehetne. Ha tudna róla. *De nem tud.* S nemcsak ő a hibás ebben. A tanácsok fontos feladata, hogy tudatosan elmélyítsék, kialakítsák az emberekben az *adott közösségbe tartozás érzését*, ami alapvető feltétele mindenfajta áldozatvállalásnak.

Ha közös tettekből fakad

A gondokat persze nem elég megismerni — *fel is kell vállalni.* A tanácsok hatodik ötéves terveinek vitái során sokat hangoztatott követelmény volt a társadalmi munka. Sok, egyébként teljesen jogos fejlesztési igényt a tanácsok bevallottan *csak úgy tudtak számításba venni* az 1985-ig szóló tervben, ha a *munkálatokban a lakosság is minden eddiginél jobban közreműködik.* S nemcsak akkor, ha a saját utcájáról, járdájáról van szó...

Nem mai felismerés, hogy a településfejlesztés *közös ügy,* mindenkit érint. Valódi kibontakozásához nélkülözhetetlen tehát *valamennyiünk cselekvő részvétele.*

S hogyan jön mindez a büszkeséghez? Meggyőződés, hogy a lakosság öntevékeny társadalmi munkája *még nem emelkedett megfelelő rangra a közmegítélésben.* S ennek a szemléleti csapdának az áldozatául esnek az érzéseink is: megcsináljuk, túlvagyunk rajta, és kész. Felejtjük el.

Pedig egy-egy ilyen akciónak *éppenséggel már a következőkre kellene ösztönöznie.* A jól végzett munka kellemes tudatával, a közösség gazdagodásának semmiel sem pótolható érzésével. És igenis a *jogos büszkeséggel,* amit a feladat elvégzése után érzünk.

Ahogy néha a kellő büszkeség hiányzik, úgy nemegyszer híján vagyunk már a *természetes szégyenérzetnek is.* Túlságosan is hamar napirendre térünk azon — olykor hamarabb, mint a futballcsapat vereségén —, ha valaki eldobálja a szemtet, letépi a virágot, tönkreteszi a padot, a telefonfülkét, így sokan egyre kevésbé érzik magukat a többiek figyelő tekintetét, a *társadalmi kontrollt,* s egyre felelőtlenebbül viselkednek. Pedig a jóérzésű városlakó ilyenkor a másik helyett is *szégyelli magát,* hiszen az idegennek, a látogatónak az ő városáról marad rossz képe, kellemetlen emléke.

Büszkének lenni persze sok mindenre lehet. A város futballcsapatára éppúgy, mint mondjuk a rendjére, tisztaságára.

De az igazi büszkeség mindenképpen az, ami *közös tettekből fakad.*